

følgende Generationer, og hvorledes forholder det sig med den saa ofte paaberaabte „Degeneration“? Der er her en Række højst interessante Spørgsmaal, som Forfatteren med Omhu gør Rede for, idet han viser, hvilket Standpunkt den moderne Arvelighedsforskning er naaet til. Et typisk Eksempel er Arveligheden af Farveblindhed.

Det velgørende ved disse Betragtninger er den Iver, hvormed Forfatteren atter og atter paaviser de aabne Spørgsmaal, de Omraader, hvor fornyet Undersøgelse behøves for at fæstne et allerede vundet Resultat, eller hvor man endnu maa staa uden noget positivt Resultat. Et Fag, der er levende, maa selvfølgelig altid være fuldt af saadanne Problemer.

Disse Undersøgelser har nu ikke blot og bar akademisk Interesse. I Slutningen af sin Bog kommer Professor Johannsen ind paa en Vurdering af de nyere Bestræbelser for at forbedre den menneskelige Race, ud fra de Synspunkter, den nyere Arvelighedsforskning har givet ham. Det giver ham Lejlighed til, støttet af sin Humor og sunde Sans, at drage en hel Del højtflyvende Planer ned til Jorden. Det er særlig dette Afsnit af Bogen, Læsere med social-økonomisk Interesse vil have Udbytte af at læse; selv om man ikke altid vil give ham Ret i hans Betragtninger (jfr. foran om Alkoholspørgsmaalet), vil man have en velgørende Følelse af at være i Selskab med en kyndig og sandhedskærlig Mand, hvis Øje søger langt ud i Horizonen.

Harald Westergaard.

Bidrag til Spørgsmaalet om økonomisk Tilnærmelse mellem de skandinaviske Lande. Udtalelser af skandinaviske Økonomer. P. A. Norstedt & Söners Förlag. Stockholm 1917.

Hvis den Skandinavisme, vi nu er midt oppe i, som Nordens Konger har givet hinanden Haandslag paa, og

følgende Generationer, og hvorledes forholder det sig med den saa ofte paaberaabte „Degeneration“? Der er her en Række højst interessante Spørgsmaal, som Forfatteren med Omhu gør Rede for, idet han viser, hvilket Standpunkt den moderne Arvelighedsforskning er naaet til. Et typisk Eksempel er Arveligheden af Farveblindhed.

Det velgørende ved disse Betragtninger er den Iver, hvormed Forfatteren atter og atter paaviser de aabne Spørgsmaal, de Omraader, hvor fornyet Undersøgelse behøves for at fæstne et allerede vundet Resultat, eller hvor man endnu maa staa uden noget positivt Resultat. Et Fag, der er levende, maa selvfølgelig altid være fuldt af saadanne Problemer.

Disse Undersøgelser har nu ikke blot og bar akademisk Interesse. I Slutningen af sin Bog kommer Professor Johannsen ind paa en Vurdering af de nyere Bestræbelser for at forbedre den menneskelige Race, ud fra de Synspunkter, den nyere Arvelighedsforskning har givet ham. Det giver ham Lejlighed til, støttet af sin Humor og sunde Sans, at drage en hel Del højtflyvende Planer ned til Jorden. Det er særlig dette Afsnit af Bogen, Læsere med social-økonomisk Interesse vil have Udbytte af at læse; selv om man ikke altid vil give ham Ret i hans Betragtninger (jfr. foran om Alkoholspørgsmaalet), vil man have en velgørende Følelse af at være i Selskab med en kyndig og sandhedskærlig Mand, hvis Øje søger langt ud i Horizonen.

Harald Westergaard.

Bidrag til Spørgsmaalet om økonomisk Tilnærmelse mellem de skandinaviske Lande. Udtalelser af skandinaviske Økonomer. P. A. Norstedt & Söners Förlag. Stockholm 1917.

Hvis den Skandinavisme, vi nu er midt oppe i, som Nordens Konger har givet hinanden Haandslag paa, og

som Nordens Folk ser fortrøstningsfuldt hen til i disse strænge Tider, skal blive til andet og mere end fagre Ord og en kortvarig Holden-sammen, saalænge Uvejret staar paa, maa den bygges op paa økonomiske Forbindelser, der har deres selvstændige Berettigelse og Værdi for hvert af de tre Lande. Som det er udtalt fra fremstaaende svensk Side: „Disse økonomiske Forbindelser bliver maaske den værdifuldeste Betydning, Verdenskrigen faar for os. Med dem kan vi haabe, Grunden lægges til en virkelig Skandinavisme“.

En Videreudvikling af den bestaaende Handelsudveksling og af det øvrige Samarbejde paa det økonomiske Livs Omraade mellem de skandinaviske Lande maa forberedes gennem Forhandlinger mellem Regeringens og Erhvervenes Repræsentanter — Forhandlinger af den Art har jo allerede gennem Maaneder været ført under forskellige Former og med heldigt Resultat — samt gennem Overvejelser og Undersøgelser af mere teoretisk: politisk, historisk, statistisk, socialøkonomisk Art.

Det Værk, der er nævnt ovenfor, og som her skal omtales, er netop en Undersøgelse af denne Art, den mest alsidige og mest omfattende, den utvivlsomt mest værdifulde, der endnu har foreligget. I Bogen findes ingen anden Udgiver anført end Forlaget, men den har 9 Forfattere, der i Fællesskab udtaler i Forordet, at „en Kreds af akademiske og andre Økonomer i de tre Lande har i det foreliggende Arbejde ønsket at yde Bidrag til Belysning af det vigtige Spørgsmaal om økonomisk Tilnærmelse mellem de skandinaviske Lande. Enhver af Forfatterne har frit valgt den Side af Emnet, som han har ønsket at behandle, og de forskellige Indlæg er at betragte som af hinanden fuldstændig uafhængige Udtryk for den paagældende Forfatters personlige Mening“.

Man kunde fristes til i en Anmeldelse at „gruppere“ Forfatterne. Efter Nationalitet er Grupperingen saa lige til: 4 Svenske: Grosserer Höglund, Professorerne Wicksell,

Wohlin og Statistikerens Åmark, 3 Norske: Professorerne Hagerup-Bull og Morgenstjerne og Statistikerens Rygg, samt 4 Danske: Professorerne Bentzon og Westergaard og Redaktørerne Drachmann og Thalbitzer. Vilde man gaa videre i Grupperingen, bliver Opgaven vanskeligere, og man foretrækker at følge den alfabetiske Ordning af Forfatterne, der er fulgt i Værket, ved Omtalen af de enkelte Afhandlinger. I og for sig er disse forøvrigt saa indholdsrige og vægtige, at de kunde have Krav paa hver sin særlige Anmeldelse, men da de her maa samles i en fælles Anmeldelse, bliver det nødvendigt at begrænse sig til en kort Omtale af hver enkelt.

Professor Bentzon indleder med „Fællesnordisk Lovgivning“, et Emne, der danner en ganske naturlig Indledning, idet man her er inde paa et Omraade, hvor Skandinavismen har været i støt og rolig Vækst gennem en Aarrække — „Juristerne har igennem forrige Aarhundrede været gode Skandinaver“, som Forf. siger, — og fordi et omfattende Fællesskab i den civilretlige Lovgivning er om ikke en Forudsætning, saa dog en betydningsfuld Støtte for det økonomiske Samkvem mellem Landene. Hvilken Betydning har ikke i saa Henseende fælles Love om Veksler, om Varemærker, om Firma, om Cheks, om Køb og Salg osv., og Forf. paaviser videre, hvilken Betydning Fællesskabet i Udarbejdelsen har i sig selv for Lovenes gode Affattelse, der langt opvejer de Ofre af særlige Krav, der maa gøres. Som Fremtidsopgaver i Fortsættelse af, hvad der allerede er naaet, nævner Forf. en permanent Komité til at overvaage baade en fælles Optræden af de tre Lande under internationale Forhandlinger og en ensartet Udførelse af, hvad internationale Konsumtioner kræver vedtaget i hvert Land; praktisk Undersøgelse af de to andre Landes retslige Institutioner og af den Praksis, som i hvert Land opbygges paa de fælles Love. Dernæst Genoptagelse af den gamle Tanke om en nordisk Retsencyklopædi; Afgørelse af Tvistigheder ved Voldgift gennem Institutioner, der for alle tre

Lande fik en lignende Myndighed som f. Eks. Grosserer-Societetets Voldgiftsudvalg har det for Societetets Medlemmer.

Redaktør Povl Drachmann gør sig særlig til Talsmand for, at der til at overveje, bearbejde og samle alle herhenhørende Problemer med tilhørende Materiale snarest mulig optages Forhandlinger mellem de tre nordiske Lande af de Parter, hvem Løsningen vil paahvile, nemlig Regeringerne i Forbindelse med Repræsentanter for Erhvervs-livet gennem en nordisk økonomisk Konference — et Krav, der nu vel allerede delvis er sket Fyldest. Thi gennem økonomisk Solidaritet vil de tre Lande kunne indtage en stærkere Stilling overfor de mægtige Organiseringer af den økonomiske Virksomhed, som under Krigen har fundet Sted indenfor Magtgrupperne, end hvis de staar isolerede, og en fremtidig handelspolitisk Samvirken vil ikke være at anse for andet end en logisk Konsekvens af det allerede under Krigen indledede Samarbejde.

Professor Hagerup-Bull paaviser Betydningen af Samarbejde mellem de skandinaviske Banker, saavel til Nytte for det hjemlige Pengemarked som til Støtte for Foretagender udenfor Skandinavien, af Fællesskabet i at oparbejde faste oversøiske Ruter og Oprettelse af Banker i Udlandet som dem, der allerede findes i Paris og London.

Et omfattende Indlæg er Grosserer Höglunds: De skandinaviska ländernas ekonomiska förhållanden i världslägets belysning. Man kan nu og da være uenig med Forf., man kan drage hans Slutninger i Tvivl, men man kan ikke andet end fængsles af hans omhyggelige Analyse af Verdenskrigens mangfoldige og dybtindgribende økonomiske Følger og disses Indvirken paa skandinaviske Forhold: Tabet af Menneskeliv under Krigen, de materielle Krigsomkostninger, Næringslivet efter Krigen, Skibsfarten, finansielle Forhold osv.

Som det nordiske økonomiske Samarbejdes mangeaarige Vaabendrager har Professor Bredo Morgenstjerne

paataget sig den Del af den fælles Opgave, at give det historiske Overblik over de nordiske Samvirke-Bestræbelser, der jo særlig falder paa Toldpolitikens Omraade. Der min-des her om de skandinaviske, nationaløkonomiske Møder, om Mellemrigsloven, om „Nordisk Forening til økonomisk Samarbejde“, der konstitueredes i Foraaret 1904, men maatte lægge sig til Hvile ved Unionsopløsningen Aaret efter, og endelig om en Udtalelse paa det nordiske interparlamentariske Møde i Fjor og andre officielle Udtryk for den seneste Tids Bevægelser paa dette Omraade.

Direktør Rygg peger paa den rent praktiske Betydning, som tarifmæssige Lettelser af Samtrafiken paa Jærnbannerne har for Mellemhandelen og andre Bestræbelser, der i det hele taget gaar ud paa at gøre den internationale Samfærdsel saa fri som mulig. Herunder kan ogsaa tænkes paa visse Læmpelser i Told-Tariferne mellem Landene indbyrdes, uden at man behøver at gaa til nogen Toldforening.

„Godt Naboskab“ har Redaktør Thalbitzer kaldt sit Bidrag og udtrykker herigennem sine stærkt begrænsede Forventninger til Samarbejdet. „Man er tilsidst tilbøjelig til at mene, at den praktiske Skandinavisme maa begrænses til blot at opnaa et godt Naboforhold imellem Landene med Velvilje overfor gensidige Ønsker, naar disse ikke strider mod Særinteresser. Men dette er i og for sig ogsaa et Maal at stile imod“. Hvilket dog turde være et Spørgsmaal, thi er det Maal ikke allerede naaet? er det ikke større Maal, man nu er paa Vej frem imod?

Professor Westergaard fremhæver det Samarbejde mellem de nordiske Lande, der finder Sted paa det sociale Omraade og indenfor den aandelige Kultur; den gensidige Paavirkning, der spores paa den sociale Lovgivning, omend Udviklingen har formet sig forskelligt, de skandinaviske Møder, der finder Sted indenfor forskellige Fag, saavel som mellem Arbejdernes eller Arbejdsgivernes Hovedrepræsentationer. Hele dette fine Spind af Traade fra Land til Land,

som sprogligt og kulturelt Fællesskab har knyttet gennem Tiderne, er jo i Virkeligheden den Jordbund, som det økonomiske Samarbejde skal vokse op af, er Vækstbetingelsen for dette.

At et Emne fra Møntpolitikens Omraade har fundet Vej til Bogen vil ikke undre, naar man tænker paa den Skæbne, der under Krigen er overgaaet „Den skandinaviske Krone“, og de mange Debatter, der er opstaaet som Følge heraf. At Emnet behandles af Professor Wicksell kan man kun glæde sig over. Forf. har kaldt sin Afhandling: „Det skandinaviska penningväsendet efter kriget“ og tager heri bl. a. Ordet for en almindelig Møntkongres efter Krigen, for Dannelsen af en fælles skandinavisk Kommission til Diskontoens Fastsættelse og endelig som „en Fremtidstanke“ for Oprettelsen af en fælles skandinavisk Statsbank.

Endelig behandler Professor Wohlin og Aktuar Åmark beslægtede Emner, idet førstnævnte Forf. skriver om „Till frågan om ett handelspolitisk närmande mellan de skandinaviska länderna“ og sidstnævnte om Spørgsmaalet: „Är en tullpolitisk sammenslutning mellan de skandinaviska länderna önskvärd?“ Prof. Wohlin begrundes, hvorfor Tanken om en fælles skandinavisk Toldtarif maa afvises og ligeledes Tanken om fælles skandinaviske Tariftraktater med Udlandet, hvorimod Systemet med Dobbelt-Tariffer fra Norge kunde overføres til de to andre Lande, saaledes at alle tre Lande i Fællesskab kunde lade Maksimaltariffer komme til Anvendelse overfor et fremmed Land, der nægter den skandinaviske Eksport Stillingen som mest begunstiget. Ogsaa paa andre Maader, vises det, kan de tre Lande støtte hinanden paa Eksportpolitikens Omraade. Den interskandinaviske Handelsomsætning kunde tænkes fremmet ved Præference-Toldsatser, for saa vidt saadanne kan forenes med Landenes almindelige Traktatpolitik, som den vil forme sig efter Krigen, og med den almindelige Grundsætning, at

intet af Landene tvinges til at forlade den Toldpolitik, som det anser for gavnligt for sig.

Aktuar Åmarks Afhandling er en Art Supplement hertil af instruktiv og indholdsrig Beskaffenhed, idet Forf. har valgt den Opgave at skildre Næringslivets Art og Vilkaar i hvert af de tre Lande, altsaa at give en Oversigt over Landbrugs-, Industri- og Handelsstatistikens Hoveddata for derigennem at naa til en positiv Vurdering af de Udviklingsmuligheder, der kunde tænkes for Næringslivets enkelte Grene ved en nærmere Tilslutning mellem de tre Lande i toldpolitisk Henseende.

Det er kun et kortfattet og ufuldkomment Uddrag, der her har kunnet gives af denne righoldige Samling af Afhandlinger, der fra saa mange Sider belyser et fælles, betydningsfuldt Emne. Et og andet kunde ønskes tilføjet: t. Eks. er Forsikringsvirksomheden i hvert af de tre Lande undergaaet en mægtig Udvikling, der vil kunne støttes og opretholdes, hvis man kan finde de rette Former for et fast Samarbejde mellem de ledende Selskaber eller deres Repræsentationer i de tre Lande. Og burde ikke Finlands eventuelle Tilslutning til et skandinavisk Samarbejde have været inddraget i Rækken af Udtalelser?

Den nye, praktiske Skandinavisme vil blive ført ud i Livet af Statsmænd og Forretningsmænd, blandt hvilke Nationaløkonomiens litterære Indlæg i Debatten ikke har helt let ved at gøre sig gældende. Det her foreliggende Standardværk med de mange Ideer og Forslag, det fremsætter, og de mange positive Oplysninger, det indeholder, bør dog kendes af enhver, der paa den ene eller anden Maade tager Del i det skandinaviske Samarbejde, der nu forberedes og indledes.

Johs. Dalhoff.